Publisher: Islamic Azad University Press, Iran **ISSN :** 3092-6432 **ISSN (Online):** 3092-6440

Improving parents' mental health and children's financial literacy through children's intellectual participation in family finances

Amir Shams[1]●, Mohammad Hossein karbalaee[2]

1. ● Department of Accounting, Neyshabur Branch, Islamic Azad University, Neyshabur, Iran.
2. Department of Management, Torbat-e-Jam Branch, Islamic Azad University, Torbat-e-Jam, Iran.

Home Page: https://sanad.iau.ir/journal/cp

URL: https://sanad.iau.ir/Journal/cp/Article/1195444

DOI: https://doi.org/10.82548/v6ta-9c06

Article Information

Article History:
Received; 2025/01/03
Accepted;2025/02/03
Published; 2025/02/07

Article Type:
Research paper

Subject Area:
Financial Psychology & Communication

Corresponding Author:
Amir Shams

E-mail:
Shams1122@gmail.com

ABSTRACT

We have conducted this research with the aim of improving parents' mental health and children's financial literacy through children's intellectual participation in family finances. This research is applied in terms of purpose and descriptive-survey in terms of method. The statistical population of this research was the secondary school students of Sama Torbate Jam in the academic year of 1401-, whose number was about 180 people. A sample of 118 students along with their parents were selected from the simple random sampling method and according to the statistical population using Morgan's table. Data collection was done by using the standard financial literacy questionnaire of Moinuddin students (2013), the researcher-made questionnaire of financial participation adapted from the single questionnaire (2014) and the general health questionnaire of Goldberg (1972), whose validity and reliability were checked and used for analysis. Data were used from structural equation modeling using Smart Pls and SPSS-22 software. The results showed that children's financial thinking and participation in family finances has a positive effect on improving parents' mental health and children's financial literacy, and improving parents' mental health has a positive effect on children's financial literacy. Also, improving the mental health of parents plays a mediating role in the relationship between children's financial thinking and participation in family finances and children's financial literacy.

KEYWORDS: children's financial participation and thinking, financial literacy, parents' mental health.

Citation This Paper: Shams, Amir., & Karbalae, Moammad Hoeeen. (2025). Improving parents' mental health and children's financial literacy through children's intellectual participation in family finances. Quarterly of Communications Psychology. 1(1), 91-105. [In Persian] https://doi.org/10.82548/v6ta-9c06

بهبود سلامت روانی والدین و سواد مالی فرزندان به واسطه مشارکت و همفکری فرزندان در امور مالی خانواده

امیر شمس[۱]● و محمد حسین کربلایی [۲]

۱. ● گروه حسابداری، واحد نیشابور ، دانشگاه آزاد اسلامی ، نیشابور، ایران.

۲. گروه مدیریت، واحد تربت جام، دانشگاه آزاد اسلامی ، تربت جام، ایران.

Home Page: https://sanad.iau.ir/journal/cp

URL: https://sanad.iau.ir/Journal/cp/Article/1195444

DOI: https://doi.org/10.82548/v6ta-9c06

اطلاعات مقاله

تاریخ های مقاله:

تاریخ دریافت؛ ۱۴۰۳/۱۰/۱۴

تاریخ پذیرش؛ ۱۴۰۳/۱۱/۱۵

تاریخ انتشار؛ ۱۴۰۳/۱۱/۱۹

نوع مقاله:

مقاله پژوهشی

حوزه موضوعی:

روانشناسی مالی و ارتباطات

● **نویسنده مسئول:**

امیر شمس

رایانامه:

Shams1122@gmail.com

چکیده

تحقیق حاضر با هدف بهبود سلامت روانی والدین وسواد مالی فرزندان به واسطه مشارکت وهمفکری فرزندان در امور مالی خانواده انجام دادهایم. این تحقیق از نظر هدف کاربردی و ازلحاظ روش، توصیفی - پیمایشی است. جامعه آماری این پژوهش دانش آموزان متوسطه مدارس سما تربت جام در سال تحصیلی ۱۴۰۱ که تعداد آنها حدود۱۸۰ نفر بودند. نمونه از روش نمونه گیری تصادفی ساده و با توجه به جامعه آماری با استفاده از جدول مورگان تعداد ۱۱۸نفر از دانش آموزان به همراه والدین آنها انتخاب گردیدند. جمع آوری داده با استفاده از پرسشنامه استاندارد سواد مالی دانشجویان معین الدین (۱۳۹۰)، پرسشنامه محقق ساخته مشارکت مالی با اقتباس ازپرسشنامه یگانه (۱۳۹۷) و پرسشنامه سلامت عمومی گلدبرگ (۱۹۷۲) انجام شد، که روایی و پایایی آن‌ها بررسی گردید و برای تحلیل داده از مدلسازی معادلات ساختاری و با استفاده از نرم افزارهای Smart Pls و SPSS-22 استفاده شد. نتایج نشان داد مشارکت وهمفکری مالی فرزندان در امورمالی خانواده بر بهبود سلامت روان والدین و سواد مالی فرزندان تاثیرمثبت دارد و نیز بهبود سلامت روان والدین بر سواد مالی فرزندان تاثیرمثبت دارد. همچنین بهبود سلامت روان والدین در رابطه مشارکت وهمفکری مالی فرزندان در امورمالی خانواده و سواد مالی فرزندان نقش میانجی دارد.

واژگان کلیدی: سواد مالی ، سلامت روان والدین، مشارکت و همفکری مالی فرزندان.

ناشر: انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی **شاپا:** ۶۴۳۲-۳۰۹۲ **شاپا الکترونیکی:** ۶۴۴۰-۳۰۹۲

استناد به این مقاله: شمس، امیر، و کربلایی، محمد حسین. (۱۴۰۳). بهبود سلامت روانی والدین و سواد مالی فرزندان به واسطه مشارکت و همفکری فرزندان در امور مالی خانواده. فصلنامه روانشناسی ارتباطات، ۱(۱)، ۹۱-۱۰۵.
https://doi.org/10.82548/v6ta-9c06

مقدمه

ناتوانی افراد در دسترسی به خدمات مالی به عنوان مانع کلیدی برای توسعه اجتماعی – اقتصادی و اقتصادهای در حال رشد میباشد (دمیرگوک- کانت و کلاپر ، ۲۰۱۳؛ آردیک و همکاران، ۲۰۱۱، ص۲؛ جانسون و نینو- زارازوا، ۲۰۱۱؛ سونکو ۲۰۱۰، ص ۴). باوجود تعداد زیاد کارهای نظری و تجربی، که رابطه مثبت قوی بین رشد اقتصادی و توسعه مالی را مستند میسازند، کلامارا و همکاران (۲۰۱۴)؛ دمیرگوچ – کانت و کلاپر (۲۰۱۲)؛ کومار و موهانتی (۲۰۱۱) اشاره کردند که به منظور دستیابی به درک بهتر این زمینه، باید به فراتر از این رابطه نگریست و بیان نمودند که چندین عامل غیرمالی بر این رابطه تأثیر میگذارند. در گزارش اخیر، تلاشهای رو به رشدی در جهت تجزیه وتحلیل نیازهای بالقوه مصرف کننده به عنوان نقطه شروع برای توسعه محصول وجود دارد.یکی از این عوامل سواد مالی است. بازار سرمایه بسیار پیچیده است و اساس آن مبتنی بر تصمیم گیریهای سخت و مهم میباشد طبیعتا افراد تصمیم گیرنده باید ازاطلاعات خوبی برخوردار باشند. سرمایه داران به عنوان تصمیم گیرندگان حوزه اقتصاد، باید در سطح معقول اطلاعات مالی و توانایی تجزیه تحلیل بازار مالی را داشته باشند که اهمیت جایگاه سواد مالی را نشان میدهد(کیانوش و همکاران،۱۳۹۳).

سواد مالی با بررسی دانش فرد یا درک و کاربرد مفاهیم بنیادین مربوط به تصمیم گیریهای مالی و در نتیجه استفاده از محصولات مالی و خدمات اندازه گیری میشود (هاستون ، ۲۰۱۰). سواد مالی در اختیار داشتن دانش و درک از مسائل مالی است، که به طور عمده درارتباط با امور مالی شخصی استفاده می شود. سواد مالی اغلب مستلزم آگاهی از درستی تصمیم گیری های مربوط به برخی از زمینه های امور مالی شخصی مانند :املاک و مستغلات،بیمه، سرمایه گذاری، صرفه جویی به خصوص برای کالج، برنامه ریزی مالیاتی و بازنشستگی است (دکا و کامبر، ۲۰۱۴، ص۶). یکی از عواملی که می تواند در افزایش سواد مالی موثر باشد مشارکت و همفکری مالی است.

مشارکت مالی با تسهیل رشد اقتصادی و کاهش نابرابری، نقش مهمی در توسعه اقتصادی ایفا میکند (گوپته و همکاران ، ۲۰۱۲). ماسارا و میالو (۲۰۱۴) ادعا کردند که مفهوم مشارکت مالی از طریق سه بُعداش پیشرفت میکند: دسترسی، کاربرد و کیفیت خدمات مالی. بُعد دسترسی، که جنبه ظاهری و وسعت خدمات مالی و توانایی افراد برای استفاده از خدمات و محصولات مالی موجود را در نقطه خدمات اندازه گیری میکند. بُعدکاربرد ، توانایی فردی برای به دست آوردن هدف دائمی و خدمات رفاهی را از خدمات یا محصولات مالی خاص به دست میآورد، بُعد کیفی ، که مربوط بودن محصولات مالی یا خدمات را در نیازهای هر روزه مصرف کننده مالی اندازه گیری میکند.

خانواده ها مایلند زمان با کیفیتی را با هم بگذرانند و تجربیات به یاد ماندنی را از طریق مشارکت دادن فرزندان در تصمیم‌گیری‌ها داشته باشند که می‌تواند تأثیر مثبت بر سلامت روان والدین داشته باشد. یکی دیگر از عواملی که از سلامت روان والدین تأثیر می‌پذیرد، رشد و افزایش مهارت‌های کودکان است. تحقیقات قبلی نشان داده است که نه تنها والدین به دنبال افزایش سلامت روان خود و خانواده هستند، بلکه به دنبال مزایای آموزشی برای فرزندان خود هستند (لهتو و همکاران، ۲۰۰۹).

خانواده، یکی از مهم¬ترین نهادهای جامعه و شکل¬دهنده شخصیت آدمی است. مطلوبیت، رضایت خشنودی، کیفیت و کارکرد بهینه خانواده، عوامل بسیار تاثیرگذاری در شکوفایی، رشد و پیشرفت اعضای خانواده است. به نظر می رسد، تأثیر متقابل این عوامل در موفقیت و پایداری ازدواج نقش به سزایی دارد(جوکار و رحیمی، ۱۳۹۴). اگر چه خانواده، کارکرد های مختلفی دارد. اما، کارکرد اصلی آن برآوردن نیازهای فردی اعضای خانواده است؛ این مسأله یکی از تعیین کننده های عملکرد سالم نهاد خانواده به شمار می رود. خانواده نظامی اجتماعی و طبیعی است که ویژگی های خاص خود را دارد. در چنین نظامی، افراد با علایق و دلبستگی های عاطفی نیرومند، دیرپا و متقابل به یکدیگر پیوسته اند. این دلبستگی ها اگرچه شاید، شدت و حدودشان در طی زمان کاسته شود، اما در سراسر زندگی خانوادگی پاینده خواهندبود. وقتی

الگوهای خانواده برای رسیدن به اهداف سودمند باشد، خانواده از نظر کارکردی، کارآمد خواهدبود. اما، وقتی این الگوها سودمند نباشد و تعامل ها همراه با استرس و رفتار های بیمارگونه صورت گیرد، خانواده چهره ای ناکارآمد می¬یابد. نتایج تحقیقات نشان می دهد که کارکرد مطلوب خانواده با ویژگی¬های فردی زوج ها مانند؛ ارتباط موثر، شباهت بازخوردها، شخصیت و خلق و خوی همسر و حرمت خود همبسته است(میاکاوا و اوگاجی ،۲۰۲۲) و در صورت توجه به آنها زمینه رضایت و خرسندی را می-تواند فراهم کند. لذا پیش‌بینی می‌شود که والدینی که سلامت روان مناسبی داشته باشند، می‌تواند مهارتهای فرزندان خود از جمله سواد مالی آن‌ها را به طور مستقیم و از طریق مشارکت دادن آن‌ها در امور مالی و تصمیمات مالی به واسطه افزایش سلامت روان اعضا خانواده بهبود بخشند. مشارکت و همفکری فرزندان در امور مالی خانواده می‌تواند باعث افزایش سواد مالی فرزندان گردد. (گوپته و همکاران۲۰۱۲، ص ۱۰) و همچنین سلامت روان خانواده ها می تواند بر میزان مشارکت و همفکری فرزندان در امور مالی خانواده موثر باشد. در نتیجه در این تحقیق به بررسی بهبود سلامت روانی والدین و سواد مالی فرزندان به واسطه مشارکت و همفکری فرزندان در امور مالی خانواده پرداخته می‌شود.

مبانی نظری

سواد مالی

امروزه دانش و آگاهی یکی از داراییهای مهم در جهت ثروتمند شدن افراد شناخته شده است. اطلاعات در دنیای امروز اغلب ارزان و بسیار زیاد است و همین عامل منجر به گیج شدن و سر درگمی افراد گردیده است. هر چند سرمایه گذاری در بورس با خرید یک ورقه بهادار آغاز می شود، اما خرید این دارایی مالی، نیازمند بررسی و تحلیل دقیق از وضعیت حال و آینده آن است. تجربه نشان می دهد افرادی که با حدس و گمان سرمایه گذاری می کنند، منفعت بسیار کمی می برند. در چنین شرایطی، با وجود تنوع، پیچیدگی و تحولات سریع در بازارهای مالی، داشتن مهارت ها و روش های مدیریت امور مالی، برای جمع آوری، تجزیه و تحلیل و استفاده اطلاعات مالی و در یک کلام، داشتن سواد مالی، ضروری خواهد بود سواد مالی، مجموعه دانش درک امور مالی است که شامل بررسی پدیده های مالی، ماهیت، قوانین و روابط حاکم بر آن می باشد. سواد مالی دارای چهار بعد دانش، نگرش، تمایل و رفتار می باشد که همه ی آنان اثر مستقیمی بر سرمایه گذاری افراد در بورس اوراق بهادار دارند. ولی اینکه کدام یک از ابعاد بیشترین تاثیر را بر سرمایه گذاری افراد دارد همچنین این ابعاد به طور مستقیم و غیر مستقیم می توانند بر یکدیگر تاثیر گذاشته و منجر به تقویت و تضعیف یکدیگر در سرمایه گذاری، تشکیل سبد و خرید سهام گردند(رسولی و همت فر، ۱۳۹۸).

سواد مالی در سالهای اخیر منافعی برای گروههای مختلف، از جمله دولتها، بانکداران، کارفرمایان، گروه های مختلف اجتماعی، بازارهای مالی و دیگر سازمانها، بویژه در کشورهای توسعه یافته ایجاد کرده است. اهمیت بهبود سواد مالی، به خاطر عواملی چون توسعه محصولات جدید مالی، پیچیدگی ابزارها و بازارهای مالی، تغییرات سیاسی و عوامل اقتصادی، افزایش یافته است . این روند با توجه به فراوانی گزینه های سرمایه گذاری و گسترش بازاریابی، تنها زمانی مؤثر است که بتوان با استفاده از اطلاعات و سواد مالی اقدام به انتخاب از بین آنها نمود .تحصیلات دانشگاهی در زمینه مالی و حسابداری و اطلاعات ارائه شده توسط بخش دولتی و خصوصی، اینترنت و دوره های آموزش امور مالی از جمله منابع تامین سواد مالی میباشد (التمیمی و بنکلی۲۰۰۹، ص ۱۰).

یک عامل مهم که تصمیمات سرمایه گذاری را تحت تاثیر قرار می دهد، بازده سرمایه گذاری می باشد . از طرف دیگر، شناسایی اثر عوامل ریسک برای تعیین هزینه سرمایه و ارزیابی سرمایه گذاری ها از اهمیّت ویژه ای برخوردار است. از آنجا که سرمایه گذاری در سهام، ریسک بیشتری نسبت به سایر سرمایه گذاری ها در اوراق بهادار دارد و سهام داران اولویتی بر دارایی های شرکت در زمان ورشکستگی تا تسویه نهایی ندارند، از این رو انتظار بازده در این سرمایه گذاری نسبت به سایر سرمایه گذاری ها بیشتر می باشد. در صورتی که ریسک سرمایه گذاری افزایش یابد، سرمایه گذار نیز نرخ بازده مورد انتظار خود را افزایش می دهد. حال آنکه سرمایه گذاران به دنبال سرمایه گذاری مطمئن می باشند به همین منظور مسئله ریسک

جایگاه ویژه ای در تصمیم گیری های آنان دارد (کاردان و خلیلیان، ۱۳۹۲).

فقدان سواد مالی، در کشورهای در حال توسعه مشهودتر است؛ به عنوان مثال کشور هند، زامبیا و دیگر کشورهای در حال توسعه آفریقایی، افراد درک درستی از مفاهیم مالی از قبیل بهره، پس انداز، سهام و سرمایه -گذاری ندارند . آموزش سواد مالی، تنها بخشی از واکنش سیاسی مؤثر بر توانمند کردن جوامع در بازارهای مالی می باشد . اقتصاد رفتاری و روانشناسی سرمایه گذاری، بیانگر این واقعیت است که رفتار افراد می تواند اثربخشی برنامه های سوادآموزی مالی را بهبود بخشد؛ افراد هنگامی که درک کنند که رفتارهای خاص سرمایه گذاری آنها باعث ایجاد رفاه خواهد شد، به برنامه ریزی سواد مالی خود بیشتر علاقه نشان خواهند داد (کمبل۲۰۰۶، ص ۱۰).

در سال های اخیر افزایش علاقه در ارزیابی سواد مالی سرمایه گذاران فردی وجود داشته است (پایلا ، ۲۰۱۶).حال آنکه بعضا گزارش نگران کننده ای از سطح پایین سواد مالی ارائه کرده اند پس ازبحران مالی جهانی بین سال های ۲۰۰۹-۲۰۰۷ ، تمرکز عمده ای بر آموزش سواد مالی - در سراسر جهان پدید آمده است . سواد مالی یک پیش بینی قابل اعتماد از ثروت فرد، پس انداز، مشارکت در بازار سهام، و برنامه ریزی بازنشستگی است سواد مالی، از دیدگاه صرفاً پولی، به معنای توانایی قضاوت آگاهانه و اقدامات موثر در خصوص استفاده فعلی و آیندهٔ منابع مالی و مدیریت پول تعریف می گردد. همچنین سواد مالی می تواند به عنوان ترکیبی از آگاهی، دانش، مهارت، ، نگرش و رفتار لازم برای تصمیم گیری های مالی جهت نیل به رفاه مالی فرد در نظر گرفته شود(پایلا، ۲۰۱۶).

سلامت روان

سازمان بهداشت جهانی سلامت روانی را عبارت از قابلیت فرد در برقراری ارتباط موزون و هماهنگ با دیگران، توانایی در تغییر و اصلاح محیط اجتماعی خویش ، حل مناسب و منطقی تعارض های هیجانی و تمایلات شخصی خود می داند. به عبارت دیگر؛ بهداشت روان حالت خاصی از روان است که سبب بهبود، رشد و کمال شخصیت انسان می گردد و به فرد کمک می کند که با خود و دیگران سازگاری داشته باشد. هدف اصلی سلامت روان کمک به همه افراد در رسیدن به زندگی کامل تر، شادتر، هماهنگ تر، شناخت وسیع و پیشگیری از بروز اختلالات خلقی، عاطفی و رفتاری است. همچنین؛ سلامت روان به عنوان یک حالت ذهنی ، همراه با سلامت هیجانی نسبتا رها شده از نشانه های اضطراب و ناتوانی در برقراری روابط سازنده ، مقابله با خواسته ها و محرک های تنش زای زندگی تعریف نموده اند(امینی،۱۳۹۰).

طبق نظر وایت (۲۰۰۱) افراد دارای سلامت روان چندین ویژگی دارند که عبارتند از:

۱- پذیرش خود و دوست داشتن خویشتن:

این ویژگی در برگیرنده دو مفهوم خودپنداره (تصوری که فرد از خودش دارد) و عزت نفس (پذیرش و قبول خود) است. چنان چه این دو مفهوم همراه با هم باشند، تکمیل کننده اولین بخش از سلامت روانی هستند.

۲- برقراری روابط با دیگران:

زمانی که فرد خودپنداره مثبت و عزت نفس داشته باشد و خود را بپذیرد، ان گاه به خوبی می تواند با دیگران ارتباط مثبتی برقرار کند.

۳- مقابله با نیازهای زندگی:

مقابله با نیازها و احتیاجات زندگی و کنترل الزامات و چالش های زندگی ، بخشی از سلامت روان است.

۴- بروز مناسب هیجانات :

افراد باید بتوانند هیجانات خود را شناسایی کنند و آنها را به طور مناسبی بروز دهند. در غیر این صورت سلامت روان خود فرد و دیگران در معرض آسیب قرار خواهد گرفت.

پیشینه پژوهش

محقق کیا و همکاران (۱۴۰۰) به بررسی تعیین سطح سواد مالی و رابطه ی آن با رفتار مالی و نگرش مالی پرداختند. روش این پژوهش توصیفی - همبستگی بود. جامعه آماری کلیه دانشجویان موسسه آموزش عالی پرندک بود. نمونه آماری شامل ۲۰۰ نفر از این دانشجویان بوده‌اند. داده ها از روش پرسشنامه ای جمع آوری و با نرم افزار آماری SPSS تجزیه و تحلیل شد. نتایج پژوهش بیانگر آن بود که دانشجویان موسسه آموزش عالی پرندک از سطح سواد مالی نسبتا خوبی برخوردار هستند. و ارتباط معنا داری بین سواد مالی با رفتار و نگرش مالی وجود دارد.

تفتیان، و زارع منش (۱۳۹۹)، سواد مالی، مشارکت مالی و مشاجرات مالی،نشان دادند که هرچه سطح سواد مالی افراد یک جامعه بیشتر باشد، رونق مبادلات مالی و سطح رفاه افراد آن جامعه نیز بیشتر می شود. مساله دیگری که قابل تامل است میزان سواد مالی افرادی همچون سرمایه گذاران است، به عبارتی افرادی که نگرش مالی بالاتری دارند و در ادامه درک مالی مناسبی دارند، امور مالی روزانه و طرح های بلندمدت خود را بهتر مدیریت میکنند.

حسن زاده و همکاران (۱۳۹۸) به بررسی تأثیر سواد مالی و درک ریسک بر انتخاب سرمایه گذاری در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. پرسشنامه به شناسایی عوامل مؤثر بر تصمیمات سرمایه گذاران و همچنین ارزیابی سطح سواد مالی و درک ریسک سرمایه گذاران می پردازد. نتایج نشان میدهد که ذهنیات فردی، اطالعات حسابداری، اطالعات اقتصادی و نیازهای مالی شخصی بر تصمیم گیری سرمایه گذاری در ایران، تأثیر دارند. در حالی که بین سطح سواد مالی و تصمیمات سرمایه گذاران، رابطه معناداری وجود ندارد. همچنین مشخص گردید سن، جنسیت، وضعیت تاهل رابطه معنی داری با تصمیمات سرمایه گذاران ندارد ولی سطح تحصیلات با سواد مالی سرمایه گذاران رابطه مستقیم و معنی داری دارد. به علاوه نتیجه نشان میدهد که با در نظر گرفتن میزان درک ریسک سرمایه گذاران، میزان ریسک پذیری آنها بر تصمیمات سرمایه گذاری آن ها تاثیرگذار می باشد.

کیانی و همکاران (۱۳۹۸) درتحقیقی با عنوان بررسی ارتباط سوءرفتار مالی با سلامت روان در سالمندان مراجعه‌کننده به مراکز بهداشتی‌درمانی شهرکرد، نشان دادند بین سوءرفتار مالی و سطح سلامت روان ارتباط معناداری وجود دارد و هرچه میزان سوءاستفاده مالی بیشتر باشد، خطر ابتلا به افسردگی و اختلال در عملکرد اجتماعی سالمندان بیشتر می‌شود.

کول و همکاران (۲۰۲۱) در تحقیقی با عنوان استرس مالی و رفاه خانواده ها: اهمیت اقتصاد و محیط های اقتصادی، تحقیقاتی را در مورد استرس مالی خانواده‌ها و رفاه منتشر شده در بین سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۹ بررسی کردند و نشان دادند استرس های مالی بر سلامت روان خانواده تاثیر دارد.

فرضیه¬های پژوهش

۱- مشارکت وهمفکری مالی فرزندان در امور مالی خانواده بر بهبود سلامت روان والدین تاثیر دارد.

۲- مشارکت و همفکری مالی فرزندان در امور مالی خانواده بر سواد مالی فرزندان تاثیر دارد.

۳- بهبود سلامت روان والدین بر سواد مالی فرزندان تاثیر دارد.

۴- بهبود سلامت روان والدین در رابطه مشارکت وهمفکری مالی فرزندان در امورمالی خانواده و سواد مالی فرزندان نقش میانجی دارد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی، از نظر گردآوری اطلاعات ، توصیفی و همبستگی می‌باشد و واحد تحلیل در تحقیق حاضر فرد (دانش‌آموزان) است.

جامعه آماری این پژوهش دانش‌آموزان مقطع متوسطه مدارس سما تربت جام در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰بود که تعداد آنها حدود ۱۸۰ نفر می باشد.

در این پژوهش برای حجم نمونه از روش نمونه گیری تصادفی ساده استفاده شد که با توجه به جامعه آماری با استفاده از جدول مورگان تعداد ۱۱۸نفر از دانش‌آموزان به همراه والدین آنها انتخاب گردیدند.

جهت گردآوری اطلاعات در خصوص تبیین ادبیات تحقیق، از روش کتابخانه¬ای و مطالعات اسنادی استفاده گردیده و برای دستیابی به داده¬های مورد نظر برای پردازش فرضیات تحقیق، از پرسشنامه های زیر استفاده شده است.

۱-پرسشنامه استاندارد سواد مالی

پرسشنامه استاندارد سواد مالی دانشجویان معین الدین (۱۳۹۰) طراحی شده است. این پرسشنامه دارای ۲۵ سوال می باشد نمره¬گذاری این سوالات بر این اساس بود چنانچه جواب درست را بدهند عدد یک و چنانچه جواب غلط یا جواب ندهند عدد صفر را به خود اختصاص می-دهند.

اعتبار یا روایی با این مسئله سر و کار دارد که یک ابزار اندازه گیری تا چه حد چیزی را اندازه می گیرد که ما فکر می کنیم(سرمد و همکاران،۱۳۹۰). در این پژوهش روایی

پرسشنامه در پروژهش (عزی ابادی، ۱۳۹۳) سنجیده شده است.

قابلیت اعتماد یا پایایی یک ابزار عبارت است از درجه ثبات آن در اندازه گیری هر آنچه اندازه می گیرد یعنی اینکه ابزار اندازه گیری در شرایط یکسان تا چه اندازه نتایج یکسانی به دست می دهد(سرمد و همکاران،۱۳۹۰). ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده در پژوهش (عزی آبادی، ۱۳۹۳) برای این پرسشنامه بالای ۰/۷ برآورد شد.

۲- پرسشنامه مشارکت مالی

این پرسشنامه با اقتباس ازپرسشنامه مشارکت مالی توسط یگانه (۱۳۹۷) بصورت محقق ساخته طراحی و اعتباریابی شده است، این پرسشنامه شامل ۷ گویه بسته پاسخ بر اساس طیف پنج درجه ای لیکرت می باشد، پرسشنامه توسط پژوهشگر در فرایند تحقیق اعتباریابی شده است.

روایی به این مفهوم اشاره دارد که وسیله اندازه‌گیری چیزی را که ادعا می‌کند دقیقاً همان چیز را اندازه بگیرد یعنی متناسب با آن باشد و از مهمترین آن روایی صوری و محتوایی است و برای اینکه پرسشنامه‌ای حداقل دارای روایی محتوایی با شد باید سوالات آزمون با توجه به مبانی تئوریک دقیقاً مورد مطالعه و بررسی قرار گیرد تا میزان ارتباط و تناسب آنها با موضوع روشن گردد.

برای بدست آوردن روایی پرسشنامه از نظرات استاد راهنما و چندین تن از دیگر اساتید و متخصصین و کارشناسان استفاده شده است. و از آنها در مورد مربوط بودن سؤالات ، واضح بودن و قابل فهم بودن سؤالات و اینکه آیا این سؤالات برای پرسشهای تحقیقاتی مناسب است و آنها را مورد سنجش قرار می دهد ، نظر خواهی شد و مورد تایید قرار گرفت.

۳- پرسشنامه سلامت عمومی (GHQ-28):

پرسشنامه سلامت عمومی اولین بار توسط گلدبرگ (۱۹۷۲، به نقل از تقوی ۱۳۸۰) تنظیم گردید. در این پژوهش فرم ۲۸ سوالی آن ارائه گردیده است که سئوالات آن در بر گیرنده چهار خرده مقیاس می باشد که هر یک از آنها خود شامل ۷ سئوال می باشند.

سئوالات مربوط به مقیاس علائم جسمانی در این پژوهش حذف گردیده است. لذا این پرسشنامه دارای ۲۱سوال ودر سه بعد می باشد

از سوال ۷-۱ مربوط به مقیاس اضطراب، از سئوال ۱۴ تا ۸ مربوط به مقیاس اختلال عملکرد اجتماعی، و سئوالات ۲۱-۱۵ نیز مربوط به مقیاس افسردگی می باشند.

تمام گویه های پرسشنامه سلامت عمومی دارای ۴ گزینه هستند .

نمره گذاری، روش لیکرتی است که گزینه ها به صورت (۰-۱-۲-۳) نمره داده می شوند

حداکثر نمره آزمودنی با این روش در پرسشنامه مذکور ۶۳خواهد بود .نمره بالاتر نشانگر سلامت روانی بیشتر می باشد.

گلدبرگ و ویلیامز در ۱۹۸۸ پایایی به روش دو نیمه کردن برای این پرسشنامه را که توسط ۸۵۳ نفر تکمیل شده بود ۰/۹۵ گزارش کردند. چان (۱۹۸۵) پس از اجرای پرسشنامه بر روی ۷۲ دانشجو در هنگ کنگ، ضریب همسانی درونی این پرسشنامه را با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۹۳/۰ گزارش کرد. رابینسون و پرایس(۱۹۸۶) از ۱۰۳ بیمار که قبلاً سکته قلبی کرده بودند خواستند که در دو نوبت به فاصله ۸ ماه، پرسشنامه سلامت عمومی را تکمیل کنند. تحلیل نتایج، ضریب پایایی ۹۰ /۰ را به دست داد.

تقوی پایایی پرسشنامه سلامت عمومی را براساس سه روش بازآزمایی، دو نیمه کردن و آلفای کرونباخ مورد بررسی قرار داد که به ترتیب، ضرایب پایایی ۰/۹۳، ۰/۷۰ و ۰/۹۰ را به دست آورد. همچنین در این پژوهش برای مطالعه روایی پرسشنامه سلامت روانی از روش های روایی همزمان و تحلیل عوامل استفاده شده است. روایی همزمان پرسشنامه سلامت عمومی از طریق اجرای همزمان با پرسشنامه بیمارستان میدلسکس (MHQ) 55/0گزارش شده است.

در پژوهش حاضر، در بخش آمار توصیفی با استفاده از جداول میانگین، خطای معیار و سایر آماره¬ها به توصیف داده¬ها پرداخته¬شد و در بخش آمار استنباطی از روش مدل¬یابی معادلات ساختاری به منظور پاسخ به فرضیه-های تحقیق استفاده شد. لذا، نتایج آماری به کمک

نرم‌افزارهـای SPSS و Smart PLS مورد تجزیـه و تحلیل قرارگرفت.

یافته‌ها

جدول ۱: توزیع فراوانی جنسیت پاسخ دهندگان

جنسیت	فراوانی	درصد
پسر	۷۰	۶۰
دختر	۴۸	۴۰
کل	۱۱۸	۱۰۰

جدول ۲: فراونی میزان تحصیلات سرپرست خانوار پاسخ‌دهندگان

میزان تحصیلات	فراوانی	درصد
فوق دیپلم	۳۸	۳۲/۲
لیسانس	۴۶	۳۹
فوق لیسانس و بالاتر	۳۴	۲۸/۸
کل	۱۱۸	۱۰۰

در این بخش ساختار مدل، روابط بین متغییرهای نهفته درونی و بیرونی مورد توجه قرار می‌گیرند. در اینجا هدف، تشخیص این مو ضوع است که آیا روابط تئوریکی بین متغییرها در مرحله تدوین چارچوب مفهومی مد نظر محقق بوده است. به وسیله داده‌ها تأیید گردیده یا خیر.

با توجه به اینکه بار های عاملی باید بزرگتر از ۰,۳ باشد، سوالاتی که بار عاملی کمتر از ۰,۳ دارند، باید حذف شوند و همانطور که مشاهده می کنید، تمام بارهای عاملی سوالات بیشتر از ۰,۳ است و نیاز به حذف هیچ یک از سوالات نیست.

نمودار ۱: نمودار مدل معادلات ساختاری

جهت بررسی معنادار بودن رابطه بین متغیرها و بارهای عاملی از آماره آزمون t یا همان t-value نیز استفاده می‌شود. چون معناداری در سطح خطای ۰,۰۵ بررسی می‌شود بنابراین اگر میزان بارهای عاملی مشاهده شده با آزمون t-value از ۱,۹۶ کوچکتر محاسبه شود، رابطه معنادار نیست. همانطور که در شکل زیر مشخص است برای تمام مولفه ها t-value از ۱,۹۶ بیشتر است.

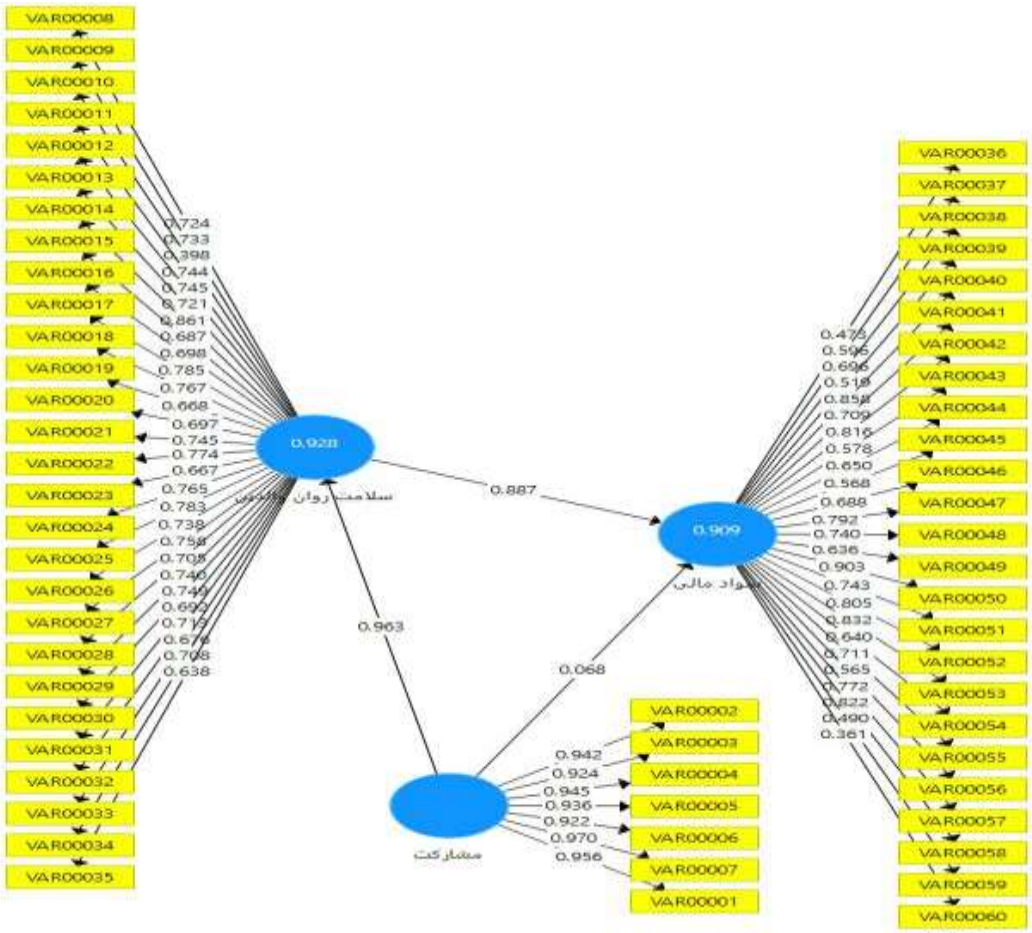
VAR00008
VAR00009
VAR00010
VAR00011
VAR00012
VAR00013
VAR00014
VAR00015
VAR00016
VAR00017
VAR00018
VAR00019
VAR00020
VAR00021
VAR00022
VAR00023
VAR00024
VAR00025
VAR00026
VAR00027
VAR00028
VAR00029
VAR00030
VAR00031
VAR00032
VAR00033
VAR00034
VAR00035
0.724
0.733
0.398
0.744
0.745
0.721
0.861
0.687
0.698
0.785
0.767
0.668
0.697
0.745
0.774
0.667
0.765
0.783
0.738
0.758
0.708
0.740
0.749
0.692
0.713
0.676
0.708
0.638
0.928
سلامت روان
0.887
0.963
0.909
مواد مالی
0.068
مشارکت
VAR00002
VAR00003
VAR00004
VAR00005
VAR00006
VAR00007
VAR00001
0.942
0.924
0.945
0.936
0.922
0.970
0.956
VAR00036
VAR00037
VAR00038
VAR00039
VAR00040
VAR00041
VAR00042
VAR00043
VAR00044
VAR00045
VAR00046
VAR00047
VAR00048
VAR00049
VAR00050
VAR00051
VAR00052
VAR00053
VAR00054
VAR00055
VAR00056
VAR00057
VAR00058
VAR00059
VAR00060
0.473
0.596
0.696
0.519
0.858
0.709
0.816
0.578
0.650
0.568
0.688
0.792
0.740
0.636
0.903
0.743
0.805
0.832
0.640
0.711
0.565
0.772
0.822
0.490
0.361

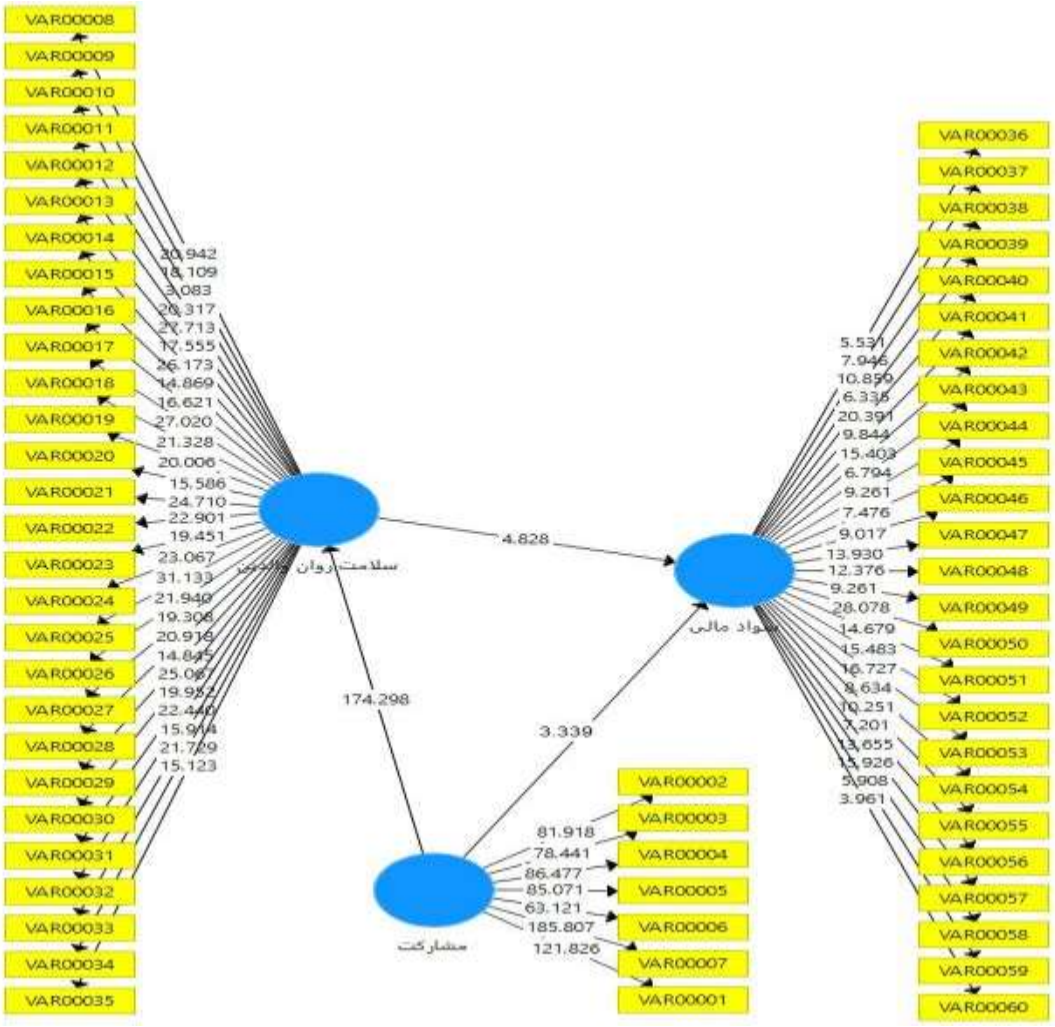

نمودار ۲: نمودار معناداری ضرایب مدل معادلات ساختاری

بررسی اعتبار حشو یا افزونگی مدل

این شاخص(Q^2 (=1-SSE/SSO)) کیفیت اعتبار اشتراک مدل معادلات ساختاری را نشان می دهد و اعداد مثبت نشان دهنده اعتبار مدل می باشد. همانطور که در شکل زیر مشاهده می کنید، در مدل تحقیق حاضر این اعداد مثبت می باشند.

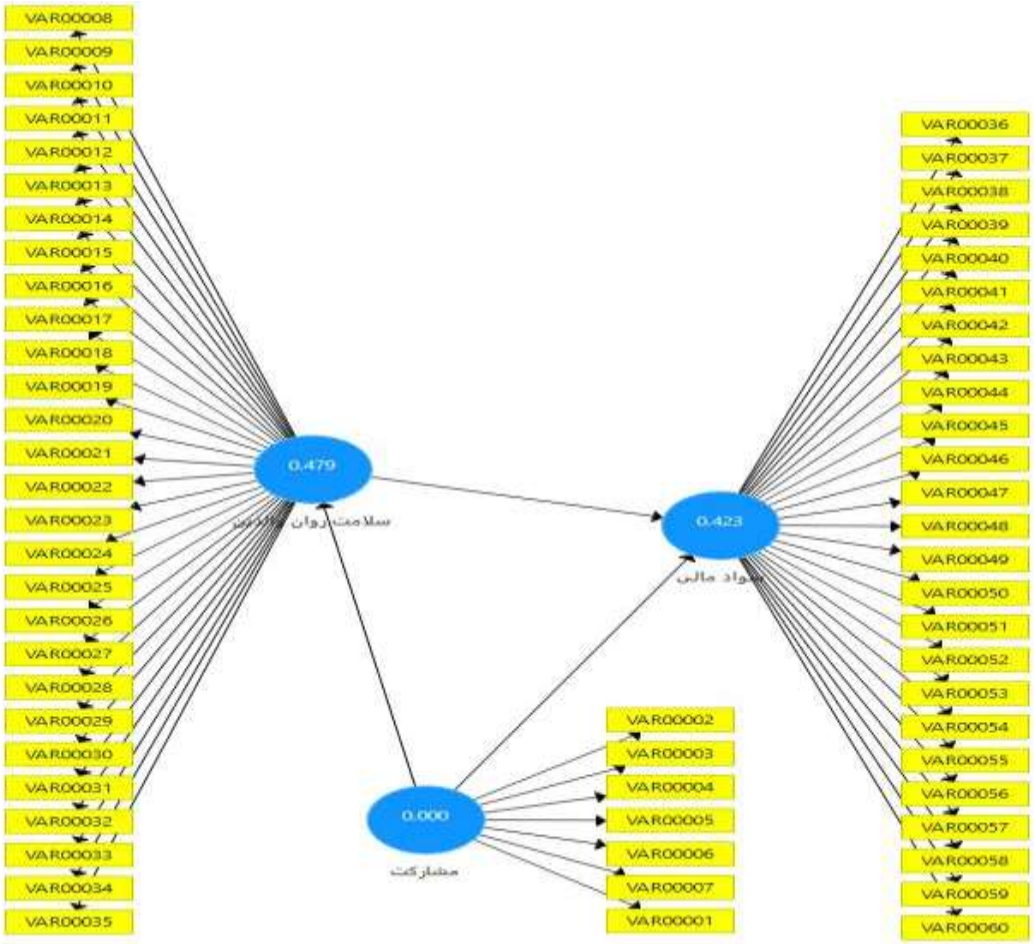

نمودار ۳: نمودار بررسی اعتبار حشو یا افزونگی مدل

بررسی اعتبار ترکیبی هر یک از سازه ها

جدول ۳: بررسی اعتبار ترکیبی هر یک از سازه ها

	آلفا کرونباخ	پایایی مرکب	میانگین واریانس استخراج شده
مالی سواد	0.951	0.957	0.578
مشارکت و همفکری فرزندان در امورمالی	0.979	0.982	0.888
والدین روان سلامت	0.965	0.968	0.520

اعدادی که در ستون پایایی مرکب نوشته شده اعتبار ترکیبی سازه هارا نشان می دهد که مقدار بیشتر از ۰,۷ آن قابل قبول است و در این تحقیق این اعداد به جز گرانباری نقش بیشتر از ۰,۷ است. اعدادی که در ستون میانگین واریانس استخراج شده نوشته شده نشان دهنده اعتبار مناسب ابزارهای اندازه گیری است و مقدار مناسب آن باید بیشتر از ۰,۵ باشد و در این تحقیق این اعداد بیشتر از ۰,۵ است.

آزمون فرضیات

برای آزمون فرضیات اول تا سوم پژوهش از مدل معادله-های ساختاری استفاده شد. این روش، شیوه‌ای جامع برای ارزیابی و بهبود مدل‌های تئوریکی محسوب می‌شود (اندرسون و گربینگ ، ۱۹۸۸). هدف این مدل توضیح

الگوهای میان مجموعه‌ای از متغیرهای پنهان می‌باشد که هرکدام توسط یک یا چند متغیر مشاهده شده سنجیده می‌شوند. (دیامان توپولوس ، ۱۹۹۴). مزیت این روش نسبت به رگرسیون چندگانه و تحلیل مسیر این است که ۱) این مدل توانایی سنجش چندین رابطه را به طور همزمان دارد و ۲) این مدل می تواند اثر خطای اندازه گیری را درمتغیرهایی که چندین بعد دارند، در نظر بگیرد (بیانز و لنگ فیلد اسمیت، ۲۰۰۳).در مدل معادله-های ساختاری از یک طرف میزان انطباق داده‌های پژوهش و مدل مفهومی پژوهش بررسی خواهد شد که آیا از برازش مناسب برخوردار است و از طرف دیگر معناداری روابط در این مدل برازش یافته آزمون می‌شود. براساس نتایج حاصل از مدل ساختاری به بررسی فرضیات می‌پردازیم.

جدول ۲: بررسی فرضیه ها

فرضیه	ضریب	معناداری	نتیجه
۱- مشارکت وهمفکری مالی فرزندان در امورمالی خانواده بر بهبود سلامت روان والدین تاثیر دارد.	۰,۹۶۳	۰,۰۰۰	تایید
۲- مشارکت و همفکری مالی فرزندان در امورمالی خانواده بر سواد مالی فرزندان تاثیر دارد.	۰,۰۶۸	۰,۰۰۰	تایید
۳- بهبود سلامت روان والدین بر سواد مالی فرزندان تاثیر دارد.	۰,۸۸۷	۰,۰۰۰	تایید
۴- بهبود سلامت روان والدین در رابطه مشارکت وهمفکری مالی فرزندان در امورمالی خانواده و سواد مالی فرزندان نقش میانجی دارد.	۰,۸۵۴	۰,۰۰۰	تایید

بحث و نتیجه‌گیری

دنیای حاضر بسیار پیچیده است و اساس آن مبتنی بر تصمیم گیریهای سخت و مهم میباشد طبیعتا افراد تصمیم گیرنده باید ازاطلاعات خوبی برخوردار باشند. انسان‌ها به عنوان تصمیم گیرندگان حوزه اقتصاد، باید در سطح معقول اطلاعات مالی و توانایی تجزیه و تحلیل مالی را داشته باشند که اهمیت جایگاه سواد مالی را نشان میدهد(کیانوش و همکاران،۱۳۹۳). در مقابل سواد مالی با بررسی دانش فرد یا درک و کاربرد مفاهیم بنیادین مربوط به تصمیم گیریهای مالی و در نتیجه استفاده از محصولات مالی و خدمات اندازه گیری میشود (هاستون ، ۲۰۱۰). سواد مالی، توانایی قضاوت آگاهانه و تصمیم گیری مؤثر درباره استفاده و مدیریت پول است. سواد مالی در اختیار داشتن دانش و درک از مسائل مالی است، که به طور عمده درارتباط با امور مالی شخصی استفاده می شود. سواد مالی اغلب مستلزم آگاهی از درستی تصمیم گیری های مربوط به برخی از زمینه های امور مالی شخصی مانند: املاک و مستغلات،بیمه، سرمایه گذاری، صرفه جویی به خصوص برای کالج، برنامه ریزی مالیاتی و بازنشستگی است. اگر افزایش دانش مالی، رفتار مالی را بهبود بخشد، بنابراین، آموزش مالی به طور بالقوه رفتار مالی را با افزایش دانش، بهبود می بخشد. علاوه برنامه های آموزش مالی، به طور معمول کاری بیشتر از فراهم کردن اطلاعات مالی را انجام می دهند. هرچه سطح سواد مالی افراد یک جامعه بیشتر باشد، رونق مبادلات مالی و سطح رفاه افراد جامعه نیز بیشتر می شود. پژوهش حاضر نشان داد که مشارکت وهمفکری مالی فرزندان بر سواد مالی فرزندان تاثیر دارد.بنابر این یکی از عوامل موثر بر سواد مالی می تواند مشارکت وهمفکری مالی فرزندان در امور مالی خانواده باشد.مشارکت مالی به دسترسی واستفاده از محصولات و خدمات مالی گفته میشود که در سالهای اخیر به اولویتی در سطح جهانی برای سیاستگذاران تبدیل شده است(دمیرگوچ – کانت و کلاپر، ۲۰۱۲). مشارکت مالی با تسهیل رشد اقتصادی و کاهش نابرابری، نقش مهمی

در توسعه اقتصادی ایفا می کند. از دیگر یافته های پژوهش حاضر اینست که سلامت روانی والدین می تواند دررابطه مشارکت وهمفکری فرزندان در امورمالی خانواده وسواد مالی فرزندان نقش واسطه ای داشته باشد. بدین معنی که مشارکت وهمفکری در امور مالی توسط فرزندان می تواند به بهبود سلامت روان والدین از طریق کاهش مشکلات مالی کمک کند. چرا که اثرات نگرانی مالی بر زندگی کاری و شخصی نیز در تحقیقات مختلف به اثبات رسیده است. نگرانی مالی بیشتر نه تنها موجب کاهش میزان رضایت از زندگی شده؛ بلکه عملکرد فرد را در محیط کار تهدید می کند. نگرانی مالی میزان افسردگی، اعتماد به نفس و توانایی مدیریت زندگی شخصی و کاری افراد را تهدید می کند. نگرانی مالی موجب بخطرافتادن سلامت روان افراد می شود. فرهنگ بزرگ لاروس، سلامت روانی را استعداد روان برای هماهنگ، خوشایندی و مؤثر کارکردن در موقعیت های دشوار، انعطاف پذیر بودن و برای بازیابی تعادل خودتوانایی داشتن، تعریف می کند. طبق تعریف سازمان بهداشت جهانی در سال ۱۹۹۸،سلامتی حالت رفاه و آسایش کامل روانی، جسمی و اجتماعی است و نه فقط فقدان بیماری و یا نقص عضو. نتایج تحقیق حاضر نیز نشان داد مشارکت وهمفکری مالی فرزندان در امورمالی خانواده می تواند سبب بهبود سلامت روان والدین گردد وهمچنین زمینه ارتقای سواد مالی فرزندان را فراهم نماید. نتایج این تحقیق با تحقیق کول و همکاران (۲۰۲۱) همسو است.

References

Amini, Zaraz Mohammad. (2012). "Analysis of Metacognitive Beliefs with Students` Mental Health and Boys Educational Developments in Oshnaviyeh", Urmia, Iran. Educational Innovatives Qurterly, 19 (6), pp 141-154. (In Persian)

Al-Tamimi, H. and Bin Kalli, A. (2009) , "Financial literacy and investment decisions .Disasters,5(2): 210-206).

Ardic, O.P., M. Heimann, and N. Mylenko. (2011). Access to financial services and the financial inclusion agenda around the world: a cross-country analysis with a new data set. The World Bank, Policy research working paper series: 37-55.

Campbell, J. (2006). "Household finance", Journal of Finance, No. 61, pp. 1553–1604 Clamara, N., X. Pena and D. Tuesta. (2014). Factors that matter for financial inclusion: Evidence from Peru, Research BBVA: 21-31.

Cull, R., Demirguc-Kunt, A., & Morduch, J. (Eds.). (2021). Banking the world: empirical foundations of financial inclusion. MIT Press.

Deka and kamber, .(2014) "Financial literacy and investment decisions of UAE investors", The Journal of Risk Finance, No. 5, pp. 500-516.

Demirgüç-Kunt, A., & Klapper, L. (2013). Measuring financial inclusion: Explaining variation in use of financial services across and within countries. Brookings papers on economic activity, 2013(1), 279-340.

Gupte, R., Venkataramani, B., & Gupta, D. (2012). Computation of financial inclusion index for India. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 37, 133-149.

Jokar, Bahram. Rahimi Mehdi. (2016). "Analysis Effect of Family Communicational Patterns in Boys and Girl Students in Shiraz HighSchools". Second Edition. Tehran, Mir Publication. (In Persian)

Hasanzade, Atena. Alikhani, Mohsen. Dehgan, Abdolmajid. (2020). "Effect of Financial Literacy and Understanding Risk in Choosing to Invest in the Tehran Stock Market". Qurterly Journal of Financial Engineering and Stock Exchange Management, (41) pp 90-108. (In Persian)

Kardan, Khalilian. (2023). " Financial Knowledge and Awareness" Economical Journal. (1) 1-17. (In Persian)

Huston, S. J. (2010). Measuring financial literacy. Journal of consumer affairs, 44(2), 296-316.

Johnson, S., & Nino-Zarazua, M. (2011). Financial access and exclusion in Kenya and Uganda. The journal of Development studies, 47(3), 475-496.

Kianoosh, Mahsa. Jalily, Mohammad. Ahmady, Moosa. Hoseinabady, Davood. (2015). "The Level of Students' understanding and Recognition of Personal

Literacy and its Relationship with Financial Behaviour and Financial Attitude". A Case Study of Parandak High Education Students. 13 (51), 187-198. (In Persian)

Paiella, M. (2016). Financial literacy and subjective expectations questions: A validation exercise. Research in Economics, 70(2), 360-374.

Rasouli, Omid. Hemmatfar, Mahmood. (2020). Analysis Effect of Financial Litercay, Attitudes towards Risk and Savings moivations in Reducing Investors Weakness" Fourth National 'Conference in Management, Accounting, Economics with Emphasis on Regional and Global Markets. (In Persian)

Ssonko, G. W. (2010). The role of mobile money services in enhancing financial inclusion in Uganda. Bank of Uganda.

Taftiyan, Akram. Zaremanesh, Javad. (2021). "Financial Literacy, Financial Participation and Financial Disputes, Fifth National Conference in Education" Mahmoodabad, Shahindegh Urmia, Iran. (In Persian)

Finance Knowledge". Quarterly Sceintific Research of Investment Knowledge, 3 (12). 11-53. (In Persian)

Kiani, Pari. Mottagi, Minoo. Qoddoosi, Arash. 2019. "Investigating the Relationship betweenFinancial Misconduct and Mental Health in Elderly People Referring to Health Centers". 14 (2) 212-223. (In Persian)

Kumar, B., & Mohanty, B. (2011). Financial Inclusion and Inclusive Develoment in SAARC Countries with Special Reference to India. Vilakshan: The XIMB Journal of Management, 8(2).

Lehto, X. Y., Choi, S., Lin, Y. C., & MacDermid, S. M. (2009). Vacation and family functioning. Annals of Tourism Research, 36(3), 459-479.

Massara, M.A., and A. Mialou. (2014). Assessing countries' financial inclusion standing-A new composite index. International monetary fund, Challenges and opportunities: 7–42.

Miyakawa, E., & Oguchi, T. (2022). Family tourism improves parents' well-being and children's generic skills. Tourism Management, 88, 104403.

Mohaggagkia, Narges. Barmaki, Nahid. Agdami, Akram. (2021). "Determining the Level of Financial